

ماهنامه تحلیلی انرژی (۱۱)

دوره دهم

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۵۵۶۶
آذرماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱ میانگین قیمت پنج فرآورده نفتی به قیمت فوب خلیج فارس در ماه جولای ۲۰۱۷ .....
- ۳ نگاهی به تحولات بازار نفت و فرآورده‌های نفتی جهان در ماه جولای .....
- ۱۵ اثر ایجاد ذخایر چین بر بازار نفت .....
- تحریم‌های جدید کنگره ایالات متحده آمریکا علیه روسیه و آثار آن بر بازار انرژی: با تأکید بر منافع انرژی ایران .....
- ۱۶ آثار تحریم‌های جدید بر بخش تولید نفت و گاز .....
- ۱۸ آثار تحریم‌های جدید بر طرح‌های صادرات انرژی روسیه .....
- ۱۹ اثرات تحریم علیه روسیه بر بازار جهانی انرژی: فرصت‌ها و تهدیدها برای ایران .....
- ۲۰ چشم‌انداز سیاست‌های نفتی عربستان سعودی در ساختار جدید بازار نفت .....
- ۲۱ اقدامات و سیاست‌های نفتی عربستان سعودی .....
- ۲۳ کارآیی و مزیت رقابتی در صنعت نفت و گاز .....
- ۲۸ منابع و مآخذ .....

ماهنامه تحلیلی انرژی (۱۱)

دوره دهم

میانگین قیمت پنج فرآورده نفتی به قیمت فوب خلیج فارس در ماه جولای ۲۰۱۷

(دلار به ازای هر بشکه)

سوخت جت ۵۸/۳۳

گازوئیل ۵۹/۵۲

نفت کوره (۱۸۰) ۴۴/۸۳

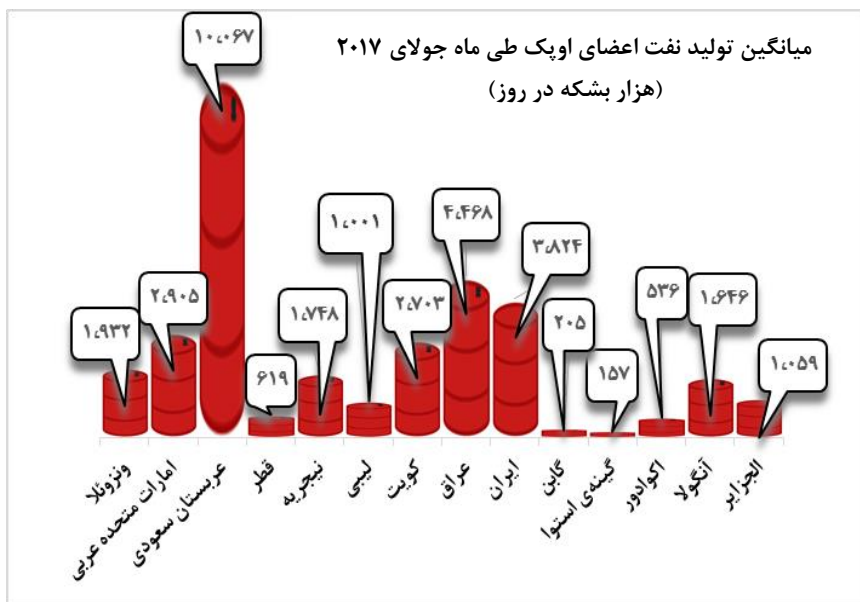

نفتا ۴۵/۰۹

بنزین سوپر ۵۹/۸۳

مأخذ: امور بین‌الملل شرکت ملی نفت

مأخذ: اوپک.

آثار تحریم‌های اخیر کنگره آمریکا علیه روسیه بر بازار جهانی انرژی:

فرصت‌ها و تهدیدها برای ایران

فرصت‌ها:

- ✓ کاهش تولید نفت روسیه در میان مدت و افزایش عرضه نفت نامتعارف آمریکا
- ✓ حذف برنامه ۱۱۸ میلیارد متر مکعب صادرات جدید گاز روسیه به اروپا و احتمال به‌وجود آمدن فرصت‌هایی برای ایران به‌منظور حضور در بازار اروپا

تهدیدها

- ✓ گرایش بیشتر روسیه به بازار گاز چین و هند (مقاصد صادراتی میان و بلندمدت) صادرات گازی ایران.
- ✓ افزایش سهم صادرات نفت روسیه در بازار چین یکی از بازارهای مهم نفت ایران است.

مأخذ: «تحریم‌های جدید کنگره ایالات متحده آمریکا علیه روسیه و آثار آن بر بازار انرژی با تأکید بر منافع انرژی ایران»، یادداشت سوم این شماره.

مأخذ: «چشم‌انداز سیاست‌های نفتی عربستان سعودی در ساختار جدید بازار نفت»، یادداشت چهارم این شماره.

مأخذ: «سیاست چین در ایجاد ذخایر استراتژیک نفت»؛ یادداشت دوم این شماره.

نگاهی به تحولات بازار نفت و فرآورده‌های نفتی جهان در ماه جولای

الف) پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی

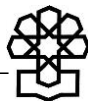
صندوق بین‌المللی پول در گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان، نرخ رشد اقتصادی کشورهای بزرگ منطقه یورو را برای سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ از جمله آلمان با ۰/۲ واحد درصد افزایش، فرانسه و ایتالیا هر دو با ۰/۱ درصد افزایش در نظر گرفت. نرخ رشد اقتصادی اسپانیا نیز برای سال‌های مذکور ۰/۵ و ۰/۳ واحد درصد افزایش پیش‌بینی شده است. علاوه بر این متوسط نرخ و رشد اقتصادی منطقه یورو برای سال جاری و آینده به ترتیب ۱/۹ و ۱/۷ درصد خواهد بود که از پیش‌بینی سه ماه گذشته

۰/۲ واحد درصد بیشتر است. مهمترین دلیل تجدیدنظر رشد صعودی اقتصادی منطقه یورو، تقویت تقاضای داخلی در سه ماهه دوم سال جاری ذکر شده است. رشد اقتصادی چین برای دو سال فوق‌الذکر به صورت افزایشی در حال تجدیدنظر است. بدین معنا که رشد اقتصادی این کشور در سال جاری و آتی به ترتیب با ۰/۱ و ۰/۲ واحد درصد افزایش نسبت به پیش‌بینی قبلی که ماه آوریل صورت گرفت، به ۶/۷ و ۶/۴ درصد افزایش می‌یابد. این سومین بار است که صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی چین را در سال ۲۰۱۷ افزایش داده است. پیش‌بینی شده است رشد اقتصادی کشورهای نوظهور اقتصادی و در حال توسعه در سال جاری به ۴/۶ درصد برسد که در مقایسه با گزارش قبلی در ماه آوریل ۰/۱ درصد بیشتر است.

براساس گزارش اوپک، رشد اقتصادی جهان در سال جاری همچنان بی‌تغییر نسبت به گزارش قبلی و در حدود ۳/۴ درصد است. انتظار می‌رود رشد اقتصادی برزیل و روسیه به ترتیب به ۰/۵ و ۱/۲ درصد در سال جاری و این میزان در سال آینده به ۱/۵ و ۱/۴ درصد برسد (مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، ۳۱۵).

ب) تحولات طرف تقاضا

در پیش‌بینی‌های آژانس بین‌المللی انرژی، میزان تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۷ با رشد ۱/۵ میلیون بشکه در روز و در سال ۲۰۱۸ با رشد ۱/۴ میلیون بشکه در روز در نظر گرفته شده است. این میزان کاهش تقاضا نشانه اهمیت تعادل مجدد بازار نفت است. کشورهای غیر OECD از سال ۲۰۱۵ تقاضای نفت خود را کاهش دادند و انتظار می‌رود این روند کاهشی تا سال ۲۰۱۸ نیز ادامه داشته باشد. میزان کاهش تقاضای پیش‌بینی شده برای این گروه از کشورها در سال ۲۰۱۸، ۳۳۰ هزار بشکه در

روز خواهد بود.

براساس گزارش اوپک، میزان تقاضای جهانی نفت خام در سال جاری میلادی حدود ۹۷/۶ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است. در سال ۲۰۱۸ از روند رشد تقاضای جهانی نفت کاسته خواهد شد و با پیش‌بینی رشد ۱/۴ میلیون بشکه در روز، سطح تقاضا به ۹۹ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. انتظار می‌رود در سه‌ماهه چهارم سال آینده میزان تقاضای جهانی نفت به ۱۰۰/۱ میلیون بشکه در روز برسد. میزان تقاضا برای نفت خام اوپک در سال جاری، ۳۲/۴ میلیون بشکه در روز تخمین زده شده که حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز بیش از سطح تقاضا در سال ۲۰۱۶ است. میزان تقاضا برای نفت اوپک در سال ۲۰۱۸ در حدود سطح تقاضا در سال جاری میلادی بدون تغییر پیش‌بینی شده است.

ج) تحولات طرف عرضه

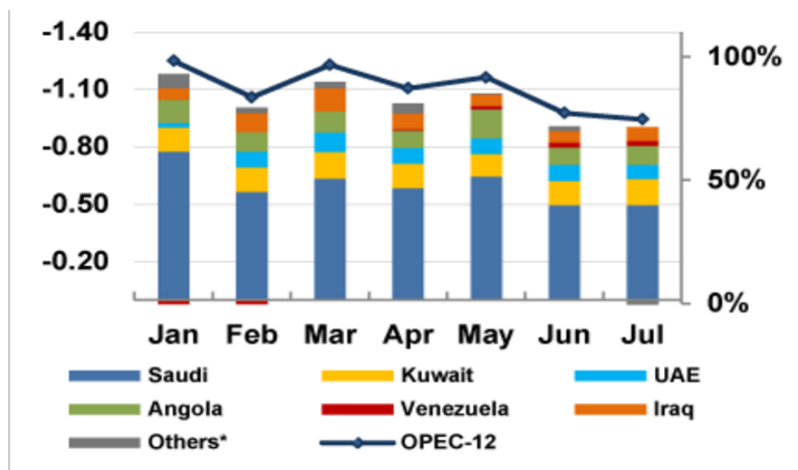
برای سومین ماه متوالی، عرضه جهانی نفت افزایش یافت. سطح افزایش عرضه در سال گذشته بیش از ۵۰۰ هزار بشکه در روز بود و این میزان در ماه جولای نسبت به ماه ژوئن ۵۲۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت. انتظار می‌رود، تولید نفت غیراوپک در سال جاری ۷۰۰ هزار بشکه در روز و در سال ۲۰۱۸، روزانه ۱/۴ میلیون بشکه افزایش یابد. سطح تولید نفت آمریکا در سال جاری ۶۰۰ هزار بشکه در روز و در سال ۲۰۱۸ یک میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. میزان پایبندی ۱۰ کشور غیراوپک به توافق کاهش تولید نفت طی ماه گذشته ۶۷ درصد اعلام شده است. از سوی دیگر، در پی افزایش تولید نفت اوپک در ماه جولای و رشد صادرات، تردیدهایی درخصوص اثربخشی توافق کاهش تولید نفت توسط اوپک و سایر

تولیدکنندگان بزرگ از جمله روسیه به وجود آمده است (بانک مرکزی، شماره ۵۴). این در حالی است که الکساندر نوآک، وزیر انرژی روسیه نیز اعلام کرده است، روسیه به تعهد خود برای کاهش تولید در راستای توافق با اوپک به طور کامل عمل کرده است. بنابر اعلام مدیرعامل شرکت ملی نفت کویت، این کشور نیز با بهره‌برداری از چند پروژه جدید، تولید نفت خام سنگین خود را از اواخر سال ۲۰۱۸ افزایش خواهد داد. تولید نفت خام از میدان نفتی کاشگان قزاقستان در اواخر سال ۲۰۱۷ به حدود ۳۷۰ هزار بشکه در روز افزایش پیدا خواهد کرد (مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، شماره ۳۱۶). به گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، در ماه جولای، هر دو گروه اوپک و غیراوپک (۲۲ عضو متعهد به کاهش) در مجموع طی ماه گذشته ۴۷۰ هزار بشکه در روز بیشتر تولید کردند. برخی از کشورها نظیر عربستان اعلام داشتند که با کاهش سطوح صادرات نفتی آنها در ماه آگوست این میزان به ۶/۶ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. همچنین برخی دیگر از کشورها اذعان داشته‌اند که نرخ پایبندی به توافق آنها خیلی کمتر است و در ماه‌های آتی کاهش خواهد یافت. در نمودار ذیل میزان پایبندی به توافق کاهش تولید اعضای اوپک ارائه شده است.

نمودار ۱. میزان کاهش تولید اعضای اوپک

(میلیون بشکه در روز)

مأخذ: ماهنامه تحولات بازار نفت، آژانس بین‌المللی انرژی، آگوست ۲۰۱۷.

براساس اطلاعات پایگاه خبری آرگوس، میزان پایبندی اعضای اوپک به کاهش تولید در ماه ژوئیه ۸۵ درصد برآورد می‌شود (مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، شماره ۳۱۶).

به گزارش منابع ثانویه اوپک، میانگین تولید کل ۱۴ عضو اوپک در ماه جولای ۳۲/۸۷ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به ماه ژوئن ۱۷۳ هزار بشکه در روز افزایش یافته است. کشورهای لیبی، نیجریه و عربستان سعودی طی ماه جولای به تولید خود افزودند درحالی که عراق، آنگولا و ونزوئلا کاهش تولید نفت داشتند.

د) متوسط قیمت نفت در ماه جولای

طی ماه گذشته، به‌واسطه کاهش ارزش دلار آمریکا و بالا رفتن سطح تولید نیجریه، همچنین با بالا رفتن شاخص‌های اقتصادی چین، قیمت نفت اندکی افزایش یافت. میانگین قیمت نفت برنت در هفته پایانی جولای با ۱/۵۹ دلار (۳/۴ درصد) افزایش به ۴۹/۱۵ دلار به‌ازای هر بشکه رسید. انجام تعمیرات سرچاهی، افزایش تقاضای نفت در اروپا و سودهای پالایشی بالا در همین منطقه باعث تقویت قیمت نفت خام برنت شده است. البته براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته، صادرات برخی انواع نفت خام دریای شمال نظیر برنت، فورتیس، اوسبرگ، اکوفیسک و ترول در ماه سپتامبر ۲۰۱۷، پس از پایان تعمیرات سرچاهی، با افزایش جزئی روبرو خواهد شد. در این میان، تفاوت قیمت نفت انواع نفت خام سنگین در مقابل نفت خام برنت به کمترین سطح از سال ۲۰۱۲ رسیده است. نفت وست تگزاس اینترمدیت نیز با ۱/۴۸ دلار (۳/۳ درصد) افزایش، بشکه‌ای ۴۶/۶۸ دلار معامله شد. در ماه گذشته محدودیت در ساختار کانتانگو^۱ در تمام بازارهای نفت رفته‌رفته باعث تغییر حالت به بکواردیشن^۲ شد. این امر باعث عدم اقبال معامله‌گران به ذخیره بشکه‌های نفت شده و همین عوامل به کاهش سهام طی ماه جولای منجر شد. براساس گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ذخایر نفت این کشور در هفته منتهی به ۲۱ ژوئیه ۲/۷ میلیون بشکه کاهش یافت. انتظار از تحریم بخش نفت ونزوئلا توسط آمریکا و کاهش نگرانی‌ها درخصوص عرضه نفت طی هفته‌های اخیر، موجب افزایش بهای نفت به بالاترین سطح دو ماه اخیر شد. بدین ترتیب بهای نفت بیشترین رشد ماهیانه در سال جاری را

---

1. Cantango
2. Backwardation

تجربه کرد. میانگین بهای نفت سنگین ایران در ماه جولای ۴۶/۰۱ دلار به‌ازای هر بشکه بود که نسبت به ماه ژوئن، ۳/۱ درصد افزایش یافته است. میانگین قیمت نفت سنگین ایران در زمان مشابه سال گذشته ۳۵/۷۴ دلار به‌ازای هر بشکه بوده است (ماهنامه اوپک، آگوست ۲۰۱۷). در نمودار ۲ تحولات قیمت نفت خام در ماه جولای ارائه شده است.

نمودار ۲. تحولات قیمت نفت خام در ماه جولای

(دلار به‌ازای هر بشکه)

مأخذ: اداره اطلاعات انرژی آمریکا و اوپک.

هـ) وضعیت بازار فرآورده‌های نفتی در جهان

طی ماه گذشته افزایش قیمت بنزین و گازوئیل در آمریکا، سودهای پالایشی را در این منطقه به بالاترین سطح در سال جاری رساند. توقف ناگهانی عملیات پالایشی در

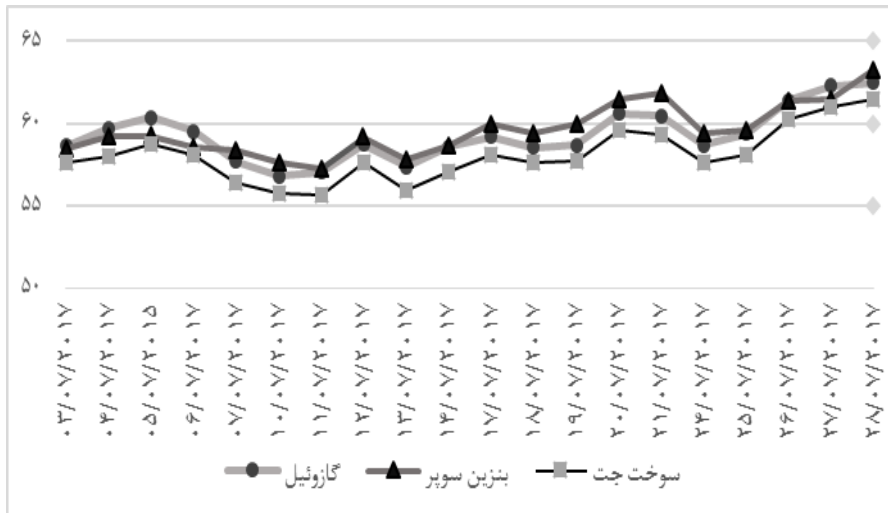
پالایشگاه «پرنیس» به‌علت حادثه آتش‌سوزی، تقویت قیمت بنزین و گازوئیل را در اروپا به همراه داشت. افزایش صادرات نفت کوره از منطقه خلیج فارس به بازار آسیا که بیشتر مربوط به کاهش تقاضای این فرآورده نفتی از سوی نیروگاه‌هاست، بازار آسیا را با مزاد عرضه نفت کوره روبرو کرده است.

قیمت فرآورده‌های نفتی ایران در بازار فوب خلیج فارس طی ماه جولای به‌تبع افزایش قیمت نفت، رشد محسوسی داشت. در نمودار ۳ میانگین قیمت سه فرآورده اصلی نفت ایران در بازار فوب خلیج فارس طی ماه جولای ارائه شده است.

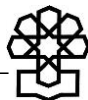
نمودار ۳. روند تغییرات قیمت سه فرآورده اصلی نفتی به قیمت فوب

(دلار به‌ازای هر بشکه)

خلیج فارس طی ماه جولای

مأخذ: امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران.

سیاست چین در ایجاد ذخایر استراتژیک نفت

ذخیره‌سازی استراتژیک نفت عمدتاً از سوی دولت‌ها و به‌منظور تأمین امنیت عرضه و براساس میزان مصرف روزانه هر کشور و بر مبنای پیش‌بینی شرایط اضطراری یا مشکلات مربوط به قطع یا کاهش عرضه نفت پایه‌گذاری شده است. ایجاد ذخایر استراتژیک نفت در ابتدا توسط کشورهای صنعتی واردکننده نفت در پی بحران نفتی سال ۱۹۷۳ اتخاذ شد و در دهه ۱۹۹۰، کشور چین نیز در راستای تأمین امنیت عرضه انرژی و همزمان با افزایش تقاضا و واردات نفت، تصمیم به ایجاد ذخایر استراتژیک نفت گرفت.

رشد بالای اقتصادی و رشد سریع تقاضای نفت در چین موجب شد، مصرف نفت از تولید داخلی پیشی گیرد و از سال ۱۹۹۳ این کشور واردکننده خالص نفت شود. از آنجا که نرخ رشد تولید داخلی بسیار کمتر از نرخ رشد مصرف نفت بود، واردات نفت چین با رشد فزاینده‌ای افزایش یافت و ضرورت ایجاد ذخایر استراتژیک جدی‌تر شد. در آن زمان، این کشور تصمیم گرفت که تأسیساتی را برای ذخیره‌سازی ۵۰۰ میلیون بشکه نفت خام معادل ۱۰۰ روز از واردات خود طی سه فاز ایجاد کند. این هدف بعداً به ۶۰۰ میلیون بشکه افزایش یافت (Oxford Energy, Feb, 2015). واردات نفت چین از ۱۲۱ هزار بشکه در روز در سال ۱۹۹۳ به ۱/۴۴ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۰۰ رسید و تا سال ۲۰۰۴ بیش از دو برابر شد و به ۳/۲۷ میلیون بشکه در روز رسیده است (BP, 2017). احداث اولین فاز ذخایر استراتژیک نیز با ظرفیت ۱۰۳ میلیون بشکه، در سال ۲۰۰۴ آغاز شد. احداث و تکمیل فاز اول تا پایان سال ۲۰۰۸ به طول انجامید (جدول ۱). متوسط قیمت نفت ذخیره شده که بخش عمده آن از

نفت خاورمیانه و غرب آفریقا بود معادل ۵۸ دلار در بشکه تعیین شده بود. این میزان از ذخایر فقط مصرف دو هفته چین را شامل می‌شد.

جدول ۱. وضعیت فاز اول ذخایر استراتژیک چین

نوع	تاریخ تکمیل	وضعیت	ظرفیت (میلیون بشکه)	اپراتور	موقعیت
رو زمینی	فصل سوم ۲۰۰۶	تکمیل شده	۳۲/۷	Sinopec	Zhenhai
رو زمینی	فصل چهارم ۲۰۰۷	تکمیل شده	۳۱/۴	Sinochem	Zhoushan 1
رو زمینی	فصل چهارم ۲۰۰۷	تکمیل شده	۲۰/۱	Sinopec	Huangdao 1
رو زمینی	فصل چهارم ۲۰۰۸	تکمیل شده	۱۸/۹	CNPC	Dalian

Source: IEA, oil 2017: Analysis and Forecasts to, 2022.

در سال ۲۰۰۹ احداث فاز دوم آغاز شد و تا پایان سال ۲۰۱۶ با ظرفیت ۷۶/۸ میلیون بشکه از نفت خام‌های خاورمیانه و قزاقستان تکمیل شد (جدول ۲).

جدول ۲. وضعیت فاز دوم ذخایر استراتژیک چین

موقعیت	اپراتور	ظرفیت (میلیون بشکه)	وضعیت	تاریخ تکمیل	نوع
Lanzhou	CNPC	۱۸/۹	تکمیل شده	فصل چهارم ۲۰۱۱	رو زمینی
Dushanzi 1	CNPC	۱۸/۹	تکمیل شده	فصل چهارم ۲۰۱۱	رو زمینی
Tianjin 1	Sinopec	۲۰/۱	تکمیل شده	فصل چهارم ۲۰۱۴	رو زمینی
Huangdao 2	Sinopec	۱۸/۹	تکمیل شده	فصل سوم ۲۰۱۶	غار سنگی

Source: Ibid.

به دلیل اهمیت راهبردی این ذخایر برای دولت چین؛ نخست این ذخایر در نقاط مختلف این کشور احداث شده تا با استفاده از پراکندگی جغرافیایی، ضریب امنیت آن افزایش یابد. از سوی دیگر، بخشی از آن در زیر زمین باشد. اکثر مخازن فاز اول و دوم در سطح زمین قرار دارد، اما بیشتر مخازن فاز سوم، زیرزمینی و در غارهای سنگی و نمکی احداث شده است (جدول ۳). همچنین از آنجا که این کشور دارای ظرفیت پالایشی متناسب با مصرف خود می باشد، ذخیره سازی نفت خام در اولویت قرار دارد.

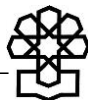
جدول ۳. وضعیت فاز سوم ذخایر استراتژیک چین

نوع	تاریخ تکمیل	وضعیت	ظرفیت (میلیون بشکه)	اپراتور	موقعیت
رو زمینی	نیمه دوم ۲۰۱۶	تکمیل شده	۲۰/۱	Sinopec	Tianjin 2
رو زمینی	فصل اول ۲۰۱۷	تکمیل شده	۱۹	Sinochem	Zhoushan 2
غار سنگی	نیمه اول ۲۰۱۷	تکمیل شده	۱۸/۹	CNPC	Jinzhou
غار سنگی	۲۰۱۸	تکمیل شده/درحال احداث	۳۱/۴	CNOOC	Huizhou
غار سنگی	۲۰۱۸	درحال احداث	۴۴	Sinopec	Zhanjiang
غار نمکی	-	برنامه‌ریزی شده	۱۵/۷	CNPC	Jintan
-	-	برنامه‌ریزی شده	۱۸	Sinopec	Yangpu
-	-	برنامه‌ریزی شده	۳۹	CNPC	Shanshan

Source: Ibid.

هم‌اکنون کل ظرفیت احداث شده و برنامه‌ریزی شده ذخایر استراتژیک چین ۳۸۶ میلیون بشکه است که بیش از ۶۰ درصد آن یعنی ۲۳۷/۹ میلیون بشکه آن تکمیل شده و ذخایر هوایی ژو^۱ که اپراتور آن CNOOC و دارای ۳۱/۴ میلیون بشکه ظرفیت است، بخشی از آن تکمیل شده اما بخش دیگر آن هنوز تکمیل نشده و برآورد می‌شود که تا پایان سال ۲۰۱۸ کامل شود و ذخایر ژانجیانگ^۲ با ظرفیت ۴۴ میلیون بشکه درحال احداث است. علاوه بر این، احداث سه سایت دیگر با ظرفیت

1. Huizhou
2. Zhanjiang

۷۲/۷ میلیون بشکه در نظر گرفته شده که تا سال ۲۰۲۰ تکمیل خواهد شد. با توجه به ادامه رشد مصرف و منفی شدن رشد تولید تا سال ۲۰۲۰ این ذخایر فقط معادل ۴۰ روز از واردات را دربر خواهد گرفت و احتمالاً ایجاد سایت‌های جدید در دستور کار دولت چین قرار خواهد گرفت تا ظرفیت را به ۶۰۰ میلیون بشکه برساند. شایان ذکر است که این میزان معادل ۶۰ روز از واردات نفت این کشور را شامل خواهد شد. البته چین ذخایر تجاری نفت خام و فرآورده‌های نفتی نیز دارد که حجم آن در می ۲۰۱۷ حدود ۳۷۶ میلیون بشکه بوده (اوپک، جولای ۲۰۱۷) و پاسخگوی حدود ۳۰ روز از مصرف و حدود ۴۵ روز از واردات این کشور است.

اثر ایجاد ذخایر چین بر بازار نفت

در چند سال گذشته، بیشترین رشد تقاضای نفت جهان به کشور چین مربوط بوده که بخشی از آن برای پر کردن مخازن استراتژیک بوده است البته آمار ذخایر استراتژیک چین شفافیت ندارد و اکثر اطلاعات از منابع دست دوم حاصل می‌شود. با آنکه از نوامبر ۲۰۱۴ اداره ملی آمار چین، آمار سالیانه‌ای از ذخایر استراتژیک ارائه می‌کند اما این آمار به روز نیست و به‌نظر می‌رسد سیاست چین بیشتر بر محرمانه نگه‌داشتن آن آمار است. با این حال، براساس برآوردهای آژانس بین‌المللی انرژی بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۶ حدود ۱۲۰ تا ۱۸۰ هزار بشکه در روز به ذخایر استراتژیک نفت چین افزوده شده است (IEA, Oil 2017) که حدود ۱۰ درصد از رشد تقاضای جهانی و حدود ۳۰ درصد از رشد تقاضای چین را شامل می‌شود. در چند سال گذشته چین از فرصتی که ناشی از وجود مازاد عرضه در بازار ایجاد شده، استفاده کرده و با تخفیفی که از خرید نفت کسب می‌کند، ذخیره‌سازی‌های

استراتژیک خود را افزایش داده است.

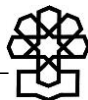
تحریم‌های جدید کنگره ایالات متحده آمریکا علیه روسیه و آثار آن بر بازار انرژی: با تأکید بر منافع انرژی ایران

امضای مصوبه تحریمی کنگره ایالات متحده در ۲ آگوست ۲۰۱۷ از سوی دونالد ترامپ و تبدیل شدن این مصوبه به قانون تحریمی علیه روسیه به دلیل ماهیت و اهداف مفاد مندرج در آن؛ آثار احتمالی آن بر چشم‌انداز انرژی روسیه و بازار جهانی بسیار حائز اهمیت است. زیرا بخش عمده این قانون تحریمی بر محدودیت‌های مالی - سرمایه‌گذاری و انتقال فناوری در حوزه تولید و انتقال انرژی روسیه استوار است^۱ که می‌تواند به دلیل آثار ثانویه تحریم‌های آمریکا، نه تنها بر فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی آمریکایی در روسیه، بلکه بر تعاملات اشخاص حقیقی و حقوقی غیرآمریکایی فعال در بخش انرژی روسیه اثر جدی گذارد (Fishman, 2017:4) که به تحلیل مهمترین ابعاد آن پرداخته می‌شود.

آثار تحریم‌های جدید بر بخش تولید نفت و گاز

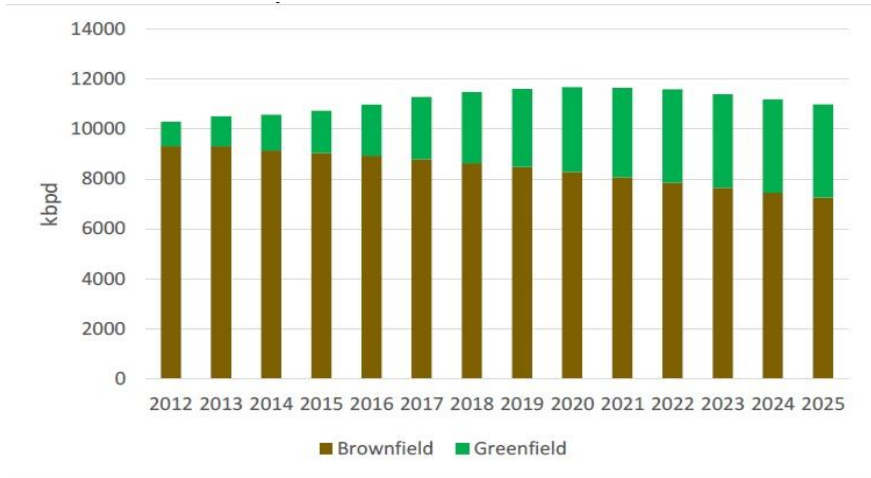
به‌رغم تحریم‌های مبتنی بر دستور اجرایی رئیس‌جمهور ایالات متحده در تحولات پس از الحاق کریمه اوکراین به روسیه و روند کاهشی قیمت نفت از ژوئن ۲۰۱۴ به بعد، متوسط تولید نفت خام و میعانات روسیه در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ به ترتیب با ۱/۴ و ۲/۲ درصد افزایش سالانه به ۱۰/۷۲۵ و ۱۰/۹۶۵ میلیون بشکه در روز رسید که اوج تولید این کشور در نوامبر سال ۲۰۱۶ و پیش از همراهی با طرح کاهش تولید روسیه به ۱۱/۲۹۰ میلیون بشکه در روز رسید. عمده این روند افزایشی مربوط به

۱. این مصوبه، تحریم‌های حوزه نظامی-دفاعی و فناوری اطلاعات روسیه را نیز شامل می‌شود که در حوزه این مطالعه قرار ندارد.

تولید میادین کوچک و جدیدی نظیر گرین فیلدز بود که عملیات توسعه آن از سال ۲۰۰۸ به بعد توسط شرکت‌های کوچک روسی با همکاری شرکت‌های غربی شروع شد و توانست روند کاهش تولید میادین قدیمی و بزرگ (برون فیلدز) روسیه را جبران کند که بعضاً دارای نرخ کاهش تولید سالیانه تا ۶ درصد است. اما تولید آینده تا سال ۲۰۲۵ مبتنی بر سه حوزه اصلی به شرح ذیل است: الف) سیبری شرقی با ذخیره احتمالی ۱۶۰ و اثبات شده ۱۶ میلیارد بشکه و برنامه‌ریزی تولید ۲/۵ میلیون بشکه در روز تا اواسط دهه ۲۰۲۰، ب) منطقه قطبی به‌ویژه دریای کارا جنوبی با ذخیره احتمالی ۵۰ میلیارد بشکه (ج) منابع نامتعارف نظیر سازند باژنف با ذخیره احتمالی ۷۵ میلیارد بشکه و برنامه‌ریزی تولید تا ۱/۵ میلیون بشکه در روز (Henderson, 2017: 2, 15, 18). توسعه این میادین دو ویژگی اصلی دارد از یک طرف نیازمند سرمایه و فناوری غربی است و از سوی دیگر، محور جبران کاهش تولید میادین فعلی و افزایش تولید آتی نفت روسیه بوده و در صورتی که توسعه نیابند تولید کلی نفت روسیه تا ۲۰۲۵ بین ۱ تا ۱/۵ میلیون بشکه در روز کاهش خواهد یافت. تحریم‌های جدید کنگره ایالات متحده به منع همکاری فنی و مالی شرکت‌های غربی با بخش انرژی روسیه بر محور تحقق همین هدف یعنی عدم توسعه میادین جدید منجر و باعث کاهش تولید میادین قدیمی روسیه می‌گردد (Harrell, 2017: 13). این امر در کنار رشد تقاضای داخلی، ظرفیت صادرات روسیه را تهدید می‌کند. در نمودار ۴ سهم میادین قدیمی و جدید استحصال در چشم‌انداز تولید نفت روسیه تا سال ۲۰۲۵ ارائه شده است.

نمودار ۴. سهم میادین قدیمی و جدید استحصال در چشم‌انداز تولید نفت روسیه تا ۲۰۲۵

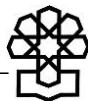
Source: Production Outlook to 2020. Oxford Energy Institute, Energy Insight.

آثار تحریم‌های جدید بر طرح‌های صادرات انرژی روسیه

مهمترین برنامه‌های صادرات انرژی روسیه که در معرض آسیب تحریم‌های جدید قرار می‌گیرد، عبارتند از دو خط لوله افزایش صادرات گاز به اروپا برای کسب سهم بیشتر از افزایش تقاضای وارداتی این منطقه است و این کاهش عمدتاً به خاطر افت تولید داخلی هلند، بریتانیا و نروژ اتفاق افتاده است. افتتاح این دو خط لوله روسی می‌تواند کل افزایش تقاضای واردات گازی اروپا را به خود اختصاص داده و برنامه‌های صادرات ال. ان. جی ایالات متحده به اروپا را تهدید کند. ویژگی‌های این دو خط لوله عبارتند از:

الف) خط لوله نورد استریم ۲ برای افزایش ۵۵ میلیارد مترمکعب صادرات گازی

به آلمان در امتداد خط ۱ همین پروژه.

ب) خط لوله ترک استریم برای صادرات ۶۳ میلیارد مترمکعب گاز به اروپا که ۱۵/۷۵ میلیارد مترمکعب به ترکیه و مابقی از مسیر دریای سیاه و خاک ترکیه به یونان و ایتالیا صادر خواهد شد (Zaslavskiy, 2017: 23).

در حال حاضر هزینه نهایی صادرات ال.ان.جی ایالات متحده به اروپا با هزینه نهایی پایین صادرات گاز روسیه از طریق خط لوله به اروپا توان رقابت اقتصادی نداشته و تحریم‌های جدید، از مکانیسم‌های غیراقتصادی حذف گاز روسیه، برای عرضه گاز آمریکا به اروپا باعث اثرگذاری در این بازار رقابتی می‌شود.

اثرات تحریم علیه روسیه بر بازار جهانی انرژی: فرصت‌ها و تهدیدها برای ایران

• فرصت‌ها:

- تحریم‌های جدید علیه روسیه با اثر احتمالی کاهش تولید روسیه در میان‌مدت، روند کاهش بیشتر قیمت نفت به دلیل روند افزایشی تولید نفت نامتعارف آمریکا در بازار را کند می‌کند، زیرا عرضه جدید آمریکا جایگزین کاهش عرضه روسیه خواهد شد. این امر علاوه بر کاهش درآمدهای اقتصادی روسیه، به حفظ روند افزایش تولید نفت آمریکا نیز منجر می‌شود (SIPA Colombia, 2017: 1-6).

- حذف برنامه ۱۱۸ میلیارد مترمکعب صادرات جدید گاز روسیه به اروپا در قالب خطوط لوله نورد استریم ۲ و ترک استریم، فرصت بازار گاز اروپا را برای عرضه‌کنندگان احتمالی گاز نظیر ایران در کنار گزینه صادرات ال.ان.جی آمریکا زنده نگه می‌دارد. چون روسیه از طریق دو خط لوله فوق، تمام افزایش تقاضای وارداتی گاز اروپا را جذب خواهد کرد.

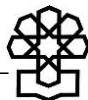
• تهدیدها:

- جلوگیری روسیه از دسترسی بیشتر به بازار گازی اروپا از طریق تحریم‌های جدید، به گرایش بیشتر این کشور به بازار گاز چین و هند منجر خواهد شد که این دو از مقاصد صادراتی میان‌مدت و بلندمدت صادرات گازی جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. پروژه صادرات ۸۰ میلیارد مترمکعب گاز روسیه به چین از طریق خط لوله پاور سیریا،^۱ تهدید جدی برای کشورهایی است که برنامه صادرات گاز به چین از طریق ال.ان.جی دارند. روسیه توجه جدی به صادرات ال.ان.جی به هند نیز دارد که ممکن است در آینده تقویت شود.

- گرایش روسیه به جذب سرمایه و مشارکت فنی شرکت‌های چینی در میادین سیرری شرقی به‌منظور جبران سرمایه و فناوری غربی برای حفظ تولید (فارغ از بحث توانایی فنی چینی‌ها) منجر به افزایش سهم صادرات نفت روسیه در بازار چین می‌شود که یکی از بازارهای مهم نفت ایران است. شایان ذکر است که از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۵ روند افزایش صادرات نفت روسیه به چین، از ۲۵۰ هزار بشکه به ۱/۲ میلیون بشکه در روز رسیده است.

چشم‌انداز سیاست‌های نفتی عربستان سعودی در ساختار جدید بازار نفت

عربستان سعودی یکی از مهمترین کشورهای تأثیرگذار بر بازار نفت است و در سال‌های گذشته با استفاده از سهم بالای بازار و ظرفیت مازاد تولید، سیاست‌های مورد نظر خود را در بازار نفت دنبال می‌کرد. در سال‌های اخیر افزایش تولید نفت خام نامتعارف همراه با کاهش رشد تقاضا باعث افزایش مازاد عرضه در بازار جهانی

نفت شد که پیامد آن کاهش شدید سطح قیمت‌ها و تغییرات ساختاری در بازار نفت بود. این کشور ابتدا تلاش کرد تا با عدم کاهش تولید و جنگ قیمت، منافع و جایگاه خود را حفظ کند، اما این سیاست پاسخگوی اهداف این کشور نبود، لذا ناگزیر به تغییر روش‌های سنتی نظارت و کنترل خود در بازار نفت شده است.

اقدامات و سیاست‌های نفتی عربستان سعودی

کاهش درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام، کشورهای صادرکننده نفت از جمله عربستان را با مشکلات اقتصادی مواجه کرد. از جمله مهمترین اقدامات عربستان مقابله با افزایش تولید نفت خام نامتعارف آمریکا بود. ولی اقدامات این کشور منجر به کاهش بیشتر قیمت نفت خام و کاهش بیشتر درآمدهای صادراتی اعضای اوپک شد. یکی از مهمترین عواملی که باعث شد عربستان نسبت به جایگاه خود در بازار نفت احساس خطر کرده و رویکرد نظارت بر بازار را تغییر دهد، کاهش واردات آمریکا از این کشور، مشکلات اقتصاد داخلی، افزایش هزینه‌ها و کاهش ذخایر ارزی بوده است. واردات نفت خام آمریکا از عربستان از حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز در اواخر سال ۲۰۱۵ به حدود ۵۲۵ هزار بشکه در روز در ژوئیه سال ۲۰۱۷ کاهش یافته است. ذخایر ارزی عربستان از ۷۹۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ به ۵۳۶ میلیارد دلار در دسامبر سال ۲۰۱۶ و در ژانویه سال ۲۰۱۷ به ۵۲۴ میلیارد رسید. در پایان ماه آوریل سال ۲۰۱۷ ذخایر ارزی این کشور به ۵۰۰ میلیارد دلار رسید. (نشریه میس، ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۷). عوامل دیگر عبارتند از کاهش ظرفیت تولید نفت سبک عربستان و واگذاری بخش پالایشی این نوع نفت و اصلاحات ساختاری اقتصاد در پروژه تحول

ملی ۲۰۲۰^۱.

بنابراین عربستان وجود نفت خام نامتعارف را به‌عنوان یک مانع جدی افزایش قیمت پذیرفته است، لذا در این شرایط جهت تأمین امنیت تقاضای نفت خام تولیدی و حفظ ثبات درآمدی خود به روش‌های ذیل روی آورده است:

- پذیرش کاهش تولید و همراهی با کشورهای اوپک و غیراوپک جهت افزایش سطح قیمت،

- توجه به حجم صادرات نفت خام اعضای اوپک در کنار توجه بر حجم تولید به‌منظور افزایش اثرگذاری برنامه توافق کاهش تولید،

- خرید سهام پالایشگاه‌ها در نقاط مختلف جهان شامل ۱۰۰ درصد از سهام بزرگ‌ترین پالایشگاه آمریکا (پورت‌آرتور) با ظرفیت پالایش ۶۰۰ هزار بشکه در روز. همچنین مذاکراتی را با هند برای خرید سهام پالایشگاه آغاز کرده است (Oil Price، ۱۴ می ۲۰۱۷)،

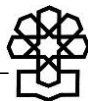
- سرمایه‌گذاری در بخش پالایشگاهی چین، مالزی و اندونزی،

- فروش بخشی از سهام شرکت آرامکو و بین‌المللی کردن بخش نفتی خود متناسب با ساختار نوظهور اقتصاد جهانی نفت و شرایط کاهش قیمت نفت،

- جذب سرمایه‌گذاری خارجی و کسب سهم از بازار تقاضا،

- آزادسازی سرمایه‌ها برای توسعه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های با اولویت بالاتر در بخش بالادستی،

- کاهش یارانه‌های دولتی با افزایش بهره‌وری از طریق خصوصی‌سازی به‌ویژه در

مجتمع‌های پتروشیمی به‌منظور کنترل مصرف داخلی و آزادسازی ظرفیت صادرات،

- تمرکز بر کاهش مصرف داخلی به‌منظور حفظ ظرفیت صادرات،
- افزایش استفاده از گاز طبیعی (همراه نفت و گاز نامتعارف) در سید انرژی مصرفی،
- استفاده از انرژی هسته‌ای.

عربستان سعودی با درک این مسئله که در شرایط جدید بازار نفت دیگر با سیاست جنگ قیمتی و افزایش سهم بازار نمی‌تواند به اهداف قیمتی مورد نظر خود دست یابد، از روش‌های سنتی نظارت بر بازار به سمت روش‌های مدرن روی آورده است. این کشور به‌منظور جبران کسر بودجه خود در سال ۲۰۱۷، فشارهای هزینه‌ای و حفظ سهم بازار خود به‌دنبال افزایش و ثبات قیمت نفت خام در سطح ۶۰ دلار است. زیرا از نظر دولت این کشور قیمت کمتر از این سطح، فشارهای هزینه‌ای را بیشتر خواهد کرد و همچنین قیمت‌های بیشتر از ۶۰ دلار نیز باعث افزایش شدید تولید نفت خام‌های نامتعارف و تضعیف بازار نفت و نهایتاً کاهش مجدد قیمت‌ها خواهد شد. بنابراین قیمت ۶۰ دلار به‌ازای هر بشکه را قیمتی عادلانه برای تولیدکننده و مصرف‌کننده توصیف می‌کند و تحقق این هدف را در سال ۲۰۱۷ پیگیری خواهد کرد و به‌دنبال همکاری بیشتر اوپک و غیراوپک در این زمینه خواهد بود اما همین تلاش عربستان نیز خود عاملی در جهت منافع آمریکا و افزایش روند تولید نفت خام نامتعارف آمریکاست.

کارآیی و مزیت رقابتی در صنعت نفت و گاز

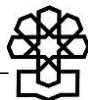
یکی از چالش‌های عمده در کسب‌وکار بخش بالادستی نفت خام ناتوانی در کنترل

قیمت فروش محصولات اصلی است. از آنجا که نفت خام مانند یک کالای رقابتی دادوستد می‌شود، تولیدکنندگان نفت قیمت‌پذیر هستند؛ لذا نفت خام از این حیث نمی‌تواند محصولی متفاوت باشد. بنابراین در صنعت نفت و گاز انجام عملیات استخراج و تولید با هزینه پایین‌تر از رقبا، پایه و اساس اولیه برای مزیت رقابتی است. دستیابی به این هدف اصولی دارد که در ادامه درباره آن بحث می‌شود.

اصول کسب‌وکار در صنعت نفت و گاز: خلق مزیت رقابتی

براساس مطالعات میشل پورتر^۱، مزیت رقابتی زمانی به دست می‌آید که شرکتی بتواند قیمتی را پیشنهاد بدهد که مشتریان آن را ترجیح دهند و رقبایش نتوانند به سادگی خود را با آن تطبیق دهند. دو گزینه استراتژیک پایه‌ای برای کسب مزیت وجود دارد: متفاوت بودن (تمایز بودن) با سایر گزینه‌ها^۲ و هزینه پایین^۳. استراتژی اول که همان متمایز بودن است براساس خاص بودن^۴ محصولات یک شرکت از نظر مشتریان می‌باشد. یگانگی یا یکتایی به شرکت اجازه می‌دهد که برای محصولاتش قیمت مازادی را دریافت کند. تکنولوژی، خدمات ارائه شده، ویژگی‌های خاص محصول و سرعت تحویل و انجام خدمات از جمله مواردی است که به یگانگی محصول تولیدی یک شرکت منجر می‌گردد. شرکت پتروشیمی داو^۵ نمونه‌ای از شرکت‌های پایین‌دستی وابسته به صنعت نفت و گاز است که از استراتژی متمایز بودن در کسب‌وکار مرتبط با این صنعت استفاده می‌کند. برند مربوط به محصولات این شرکت

-
1. Michael Porter
  2. Differentiation.
  3. Low cost.
  4. Unique
  5. Dow chemical company.

یکی از برترین‌ها در صنعت پتروشیمی بوده که این موضوع باعث می‌شود تا شرکت بتواند برای محصولات خود قیمت‌های مازاد دریافت کند.

استراتژی هزینه پایین در سوی دیگر طیف مزیت رقابتی قرار دارد. در برخی صنایع ایجاد «یک مزیت متفاوت نسبت به سایر رقبا» (تمایز بودن) امکانپذیر نیست، به این معنا که هزینه اساس رقابت قرار می‌گیرد. حالت افراطی رقابت هزینه‌محور (رقابت بر مبنای هزینه) جایی است که شرکت مورد نظر قیمت‌پذیر بوده و علاوه بر آن مشتریان نسبت به اینکه محصول مورد نظر توسط یک شرکت خاص یا شرکت دیگری تولید شده، بی‌تفاوت باشند. اگرچه بین انواع نفت‌های خام تفاوت‌های شیمیایی وجود دارد، اما این محصول در بازار و به‌صورت تقریباً رقابتی دادوستد می‌شود و بنابراین تولیدکنندگان نفت باید روی هزینه رقابت کنند. در بازار محصولات رقابتی (از جمله نفت خام)، کم‌هزینه‌ترین تولیدکنندگان بالاترین سود را به‌دست خواهند آورد. در برخی صنایع مرتبط با نفت و گاز، مثل صنعت پتروشیمی، ممکن است بعضی شرکت‌ها دارای استراتژی مبتنی بر مزیت متمایز بودن (شرکت پتروشیمی وکر)^۱ و برخی دیگر دارای استراتژی مبتنی بر مزیت هزینه (اکثر شرکت‌های پتروشیمی داخلی) باشند.

مفهوم مزیت رقابتی برای کمک به توضیح پایداری کسب‌وکار یا عملکرد بنگاه استفاده می‌شود. گفته می‌شود بنگاه‌هایی که در صنعت مربوطه خود قادر به عملکرد بهتر نسبت به سایر بنگاه‌ها باشند، دارای مزیت رقابتی هستند. توجه کنید که این مفهوم در سطح کسب‌وکار به‌کار می‌رود نه در سطح بنگاه‌های مختلف. از آنجا که یک

---

1. Wacker Petrochemical Company.

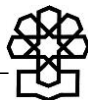
شرکت بین‌المللی نفتی (IOC) کسب‌وکارهای چندگانه دارد، لذا هر کسب‌وکاری باید به‌طور مجزا در مقایسه با سایر بنگاه‌های رقابتی در آن کسب‌وکار مقایسه و ارزیابی شود. به‌عبارت دیگر، منطقی نیست که شرکت‌هایی مثل بی‌پی و شل^۱ را که نسبت به یکدیگر دارای مزیت رقابتی هستند، به‌صورت کلی مقایسه کنیم و به‌عنوان مثال بگوییم که شرکت بی‌پی نسبت به شرکت شل دارای مزیت رقابتی است. مزیت رقابتی در سطح کسب‌وکار ایجاد می‌شود (یا از دست می‌رود)، که در مورد IOC می‌تواند فعالیت بالادستی، بازاریابی انواع سوخت‌ها یا کسب‌وکار مربوط به انواع روغن‌های نفتی باشد. بنابراین، بی‌پی می‌تواند یک مزیت رقابتی در بازاریابی انواع سوخت‌ها و شل نیز می‌تواند مزیتی در تولید انواع روغن‌های نفتی داشته باشد.

گاهی اوقات مدیران تحت تأثیر این اشتباه هستند که داشتن مزیت متمایز بودن بهتر از تلاش برای رقابت روی هزینه می‌باشد. در صنایع مبتنی بر کالاهای رقابتی بنگاه‌هایی که قادر باشند به کمترین هزینه‌ها دست یابند، آن را پذیرفته و ادامه دهند، می‌توانند بسیار موفق باشند. آن بنگاه‌هایی که نه کمترین هزینه و نه توانایی متمایز بودن را دارند «در وسط قرار گرفته»^۲ نامیده می‌شوند که وضعیتی نامطلوب برای هر کسب‌وکاری می‌باشد. واقعیت در کسب‌وکار نفت این است که تمایز محصول ممکن نیست (و هرگز نیز ممکن نخواهد بود) و لذا مدیران شرکت‌های نفتی و گازی باید بر روی کاهش انواع هزینه‌ها نسبت به رقبای داخلی و بین‌المللی خود تمرکز کنند. براساس مطالعات بین‌المللی حوزه نفت و گاز، مناطق نفت‌خیز کشور ما ماهیتاً جزء یکی از کم‌هزینه‌ترین مناطق نفتی دنیا جهت استخراج نفت است که مزیت

---

1. Bp & Shell

2. Stuck-in-the-middle

نسبی کم‌نظیری به‌شمار می‌رود، لذا آنچه که برای شرکت‌های نفتی ایرانی باید اهمیت داشته باشد لزوم توجه به کاستن از هزینه‌های تولید و کارآیی تولید می‌باشد که بی‌توجهی به این امر موجب اتلاف منابع هیدروکربوری و از دست دادن منابع درآمدی قابل توجهی می‌شود.

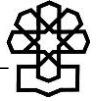
چشم‌انداز پیش‌روی صنعت نفت و گاز نشان می‌دهد که همواره فشارهای هزینه‌ای در طول زنجیره ارزش این صنعت وجود دارد. فعالیت‌هایی مانند تولید نفت و گاز، کشتیرانی، پالایش انواع مواد معدنی و کالاهای شیمیایی نیز بخش‌هایی هستند که رقابت از ابتدا هزینه‌محور^۱ است. نتیجه آنکه اگر یک بنگاه دارای مزیت رقابتی صحیحی باشد کپی‌برداری برای رقبا مشکل خواهد بود. اگر رقیبی بتواند به‌آسانی گزینه‌های استراتژیک شرکت شما را کپی‌برداری کند و موقعیت یا پایه هزینه شما را جهت متمایز بودن با سایر رقبا تکرار نماید، طبق تعریف شرکت شما مزیت رقابتی ندارد.

ایران به‌عنوان چهارمین دارنده ذخایر نفتی و اولین دارنده ذخایر گازی جهان یکی از کشورهای مهم و تأثیرگذار در حوزه نفت و گاز است. بزرگ‌ترین میادین نفتی کشور در مناطق نفت‌خیز جنوب، به‌ویژه در استان خوزستان، قرار دارند. ازسوی دیگر، این مناطق از نقطه‌نظر موقعیت جغرافیایی و دسترسی به آب‌های آزاد بین‌المللی جهت انجام حمل‌ونقل مرتبط با کسب‌وکار نفت و گاز و پتروشیمی نیز مزیت نسبی کم‌نظیری دارند. نکته مهم و قابل اشاره تبدیل کردن چنین مزیت‌های نسبی کم‌نظیر به یک مزیت رقابتی توسعه‌محور و پایدار است. به‌عبارت دیگر، صرف داشتن مزیت

نسبی در منابع هیدروکربوری به تنهایی نمی‌تواند به افزایش کارآیی و خلق مزیت رقابتی منجر گردد، بلکه مهم داشتن قدرت رقابت با سایر رقبا به‌ویژه رقبا بین‌المللی و نیز استفاده از این مزیت نسبی و تبدیل آن به یک مزیت رقابتی غیرقابل کپی‌برداری می‌باشد. لذا با توجه به شرایط اقتصادی کشور به‌نظر می‌رسد نخستین گام جهت خلق مزیت رقابتی در صنعت نفت و گاز لزوم توجه به مدیریت هزینه‌های فراوانی است که در طول زنجیره ارزش این صنعت وجود دارد.

منابع و مأخذ

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره مطالعات و سازمان‌های بین‌المللی، اخبار اقتصادی روز، سال ۵۲، شماره ۵۴، ۱۷ مردادماه، ۱۳۹۶.
۲. مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، نشریه هفتگی تحولات بازار نفت و گاز، شماره ۳۱۶، ۱۷ مردادماه، ۱۳۹۶، برگرفته از تارنمای <http://opecc.com>
3. Argus (2016, June). Petroleum argus: energy, investment and politics, Retrieve from <http://www.argusmedia.com/natural-gas-Ing/petroleum-argus>
4. BP. (2017, June). Statistical Review of World Energy.
5. Drilling Info. (2017, May 14th). Saudis own the largest refinery in the US- Now what?, Retrieved from <http://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Saudis-Own-The-Largest-Refinery-In-The-US-Now-What.html>
6. Fishman, E. (2017) The Senate Just Passed a Monumental New Russia Sanctions, Atlantic Council, Retrieved from <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-senate-just-passed-a-monumental-new-russia-sanctions-bill-here-s-what-s-in-it>
7. Harrell, P., Keatinge, T., Lain, S. & Rosenberg, E. (2017, June 15th). The Future of Transatlantic Sanctions on Russia, Retrieved

- from <https://www.cnas.org/publications/reports/the-future-of-transatlantic-sanctions-on-russia>
8. Henderson, J. & Ekaterina G. (2017) Production Outlook to 2020, Oxford Energy Institute, Energy Insight, Retrieved from <https://www.oxfordenergy.org/publications/russian-oil-production-outlook-to-2020/>
  9. (2017, July 24th). Global Energy Dialog: Russian Oil and Gas. Columbia University, SIPA. Retrieved from <http://energypolicy.columbia.edu/publications/commentary/global-energy-dialogue-russian-oil-and-gas>
  10. IEA. (2017, August). Oil Market Report, Retrieved from <https://www.iea.org/oilmarketreport/omrpublic>
  11. IEA. (2017). "Oil 2017, Analysis and forecasts to 2022", Retrieved from www.iea.org
  12. Inkpen, A. & Moffett, M.H.(2012). Global oil and gas industry management, strategy and finance. Pennwell
  13. Meidan, M. ; Sen, A. & Campbell, R. (2015, Feb.). China: the new normal, The oxford institute for energy studies, Retrieved from www.oxfordenergy.org
  14. McEndree, D. (2016, Jan13th). Saudi Aramco IPO More About Geopolitics Than Finance, Retrieved from <http://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Saudi-Aramco-IPO-More-About-Geopolitics-Than-Finance.html>
  15. OPEC (2017, August). Oil Market Report, Retrieved from www.opec.org
  16. OPEC (2017, July). Oil Market Report, Retrieved from www.opec.org
  17. – (2016, Jan14th). Privatization of Saudi Aramco: A Path to Good Governance? , Center for Global Strategic Monitoring, Retrieved from <http://www.cgsmonitor.com>
  18. Singh, M. (2012, May 21th). China's strategic petroleum reserves: A reality check, Institute for Defence Studies and Analyses (IDSA), Retrieved from www.idsa.in

19. World Economic Outlook (2017, July 24th). Weekly Energy, Economic & Geopolitical Outlook, Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2017/07/07/world-economic-outlook-update-july-2017>
20. World Economic Outlook (2017, January 15th). Weekly Energy, Economic & Geopolitical Outlook, Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
21. Zaslavsky, I. (2017). The Kremlin's Gas Games in Europe. Atlantic Council. Issue Brief, No.3.

شماره مسلسل: ۱۵۵۶۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ماهنامه تحلیلی انرژی (۱۱) دوره دهم

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)
تهیه‌کننده: زهرا جعفری
همکاران: وحید محمدی و گروه کارشناسی مطالعات انرژی
مدیر مطالعه: فریدون اسعدی
ناظران علمی: حسین افشین، مهدی فقیهی
متقاضی: کمیسیون انرژی

واژه‌های کلیدی:

۱. عرضه و تقاضای نفت خام
۲. فرآورده‌های نفتی
۳. عربستان
۴. چین
۵. روسیه
۶. کارآیی و رقابت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۰۴